

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5.

Fylke: Rogaland.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Sjernarøy.

Emne: Vassbering.

Bygdelag: Nord-Hidle.

Oppskr. av: Johannes Hidle,

Gard: Nord-Hidle.

(adresse): NordHidle.

G.nr. 12. Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Det har vore og er framleides til sine tider, vanleg å bera vatn med vass-sele og to bötter. Vass-selen er eit stykke tre med or-holing for akslene og or-riga for hal-sen, bore på akslene, og ei bötta hangande på kvar sida av beraren. I kvar ende av vass-selen er ein stutt jarn-kjetting dei kalla vass-sel-band, og med ein jarnkrok i enden vass-sel-krok. Frå gamalt kan det nok ha vore tog til vass-sel-band, ^{og kjerret} men det er fyre mitt minne her i bygdi.

Tre-bötter var vanlege i bruk til litt etter 1895. Fyrst var det vel berre trebötter, so vart sinkbötter brukte inne i kjökenet og trebötter i fjaset til å brynna kyrne i og til å bera vatn i. So fann dei treböttene for tunge å bera i, og bytte dei ut med sinkbötter. Men litt etter kvart gjekk trebötter heilt av bruk og er no ikkje nytta her.

Frå gamalt hadde dei eit kjer inne i kjökenet til å ha vatn i. Men det eg kan minnst har dei ikkje bore vatn idet, heller ikkje kan andre gamle ha minne um det. Det vart fylt av vatn dei bar i bötter. Dette kjeret vart visst kalla ~~Ø~~ berre: kjer, eller: stamp. Det kunde ta 3-4 bötter tenkjer eg meg. Eg kan ikkje minnst dei hadde slike heima, utan det ~~v~~ var i min fyrste barndom, i byrjingi av 1880-åri. Sidan tok ~~Ø~~ dei til å bera vatn i vanlege sinkbötter og ha det ståande ute i bislaget, og når dei var tome gjekk dei etter ei ny vass-ferd. Hadde dei kjer inne, vart vel vatnet slege frå bötta i kjeret.

Å gjera noko sers for å hindra vatnet skvampla yver var ikkje ²⁰⁰⁰ i bruk her. Eg minnst dei kunde bera heim mjölk um sumaren når dei hadde kyrne ut, og då bryta av ein liten orekvist med blad på og leggja i böttene. No er det avlagt. Seinare fortel dei her budde ein innfluttar frå Suldal, som hadde höimol-blad og andre store blad i vass- og mjölke-böttene. Anna har eg ikkje høyrt um vart brukt soleis. Bar dei mjölk heim um sumaren bruka dei vanleg vass-sele.

Å setja vasskjeret på ski og skuva det fyre seg er ikkje brukt her.

Vass-bering var helst kvinnearbeid. Og borni sitt. Men det gjekk meir og meir yver til at mennene tok yver kröterstellet og dermed vass-beringi til dei. Det hende her noko etter 1900 her. Hadde dei tenarar fekk dei mykje av arbeidet med vass-bering. Kvinnene var vatnet dei bruka på kjöken.

Dei fleste hus har no lagt inn vatn, men når det tryt er det å bera på gamal vis. Og dei som ikkje har innlagt ber sjölvsagt som før. Det gjeld gardar og småbruk.

2

No går dei meir yver til å köyra vatn dei tider dei ikkje har i leidingen, både på slede og i kjerra, helst med tunna på, eller store spann.

Dei fleste gardar der det er mogeleg har lagt inn vatn både i fjøs og kjöken. Men sume stader er det úråd.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

adr. NORSK FOLKEMUSEUM

BYGDØY

608

608

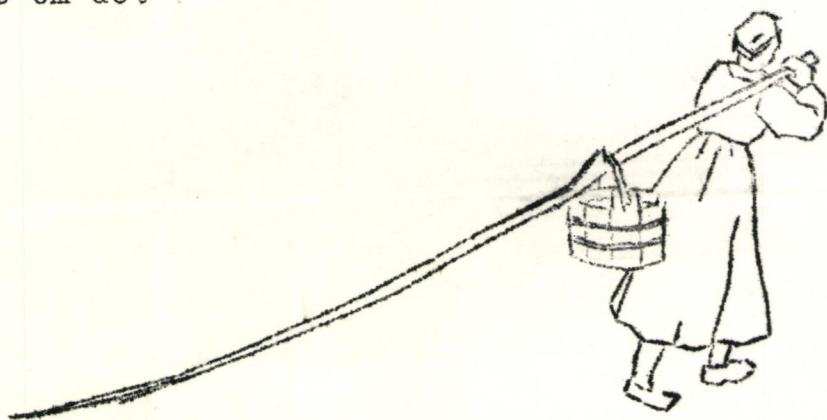
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
ADR. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Ver gild og skriv svaret med blyant på same ark.

Tilleggsspørsmål til nr. 5 Vannbæring.

I Tinn i Telemark har ein for eit par mannsaldrar sidan
bore vatn på ei lang stong. Ein bar den eine enden over
aksla, den andre enden drog ein etter seg på marka. Taret
hekk på stonga bak ryggen åt den som bar (drog). Ein liten
bøthake på stonga gjorde at handtaket på bøtta ikkje gleid.
Stonga var såpass mjuk at vatnet ikkje skvampla over.
Utanom denne opplysninga kjenner ein no denne metoden berre
frå Värmland i Sverige. Det kan henda at det tidlegare har
vore meir vanleg å bera vatn på denne måten. Hugsar nokon
i Dykkar bygd noko om det ?

} Nei.

Tilleggsspørsmål til nr. 12.

Finst det noko opplysning om at ein brukar eller har bruka
fiskebein og fiskehovud til brensel ?

} Nei.

Har ein bruka kumøkk til brensel ?

Ljernerøy i Rogaland.